

Synopsis Annalium Societatis Jesu In Lusitania

Francus, Antonius

Augustæ-Vindelicorum, M. DCC XXVI.

Annus 1629. Soc. 90.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72313](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72313)

damnatus non habuit, qui liberarent à postremo supplicio, nisi Patres, quorum precibus illi vita concessa: sed relegatus ad Zairi fluminis insulam, illic omnium egenus vitam ærumnis plenam consumpsit. Soluti vinculis Dynasta. Rege in aciem educante copias, non alii Sodalibus fideiores, nec chariores fuerunt. Præter has animi molestias, Nostri corporis morbos gravissimos perpetiuntur. Ad instaurandas vires P. Michæl Alphonsus cum Sequeira coadjutore ivit Loandam. P. Jatinus penè laborans anhelitu supremo, S. P. Ignatii ope invocata, mortem evasit.

Annus 1629. Soc. 90.

I.

Mortur Pro-
vinctialis.

Decimâ die Junii in Domo Professæ S. Rochi orbatu Provincia moderatore suo P. Antonio Abreo Ulyssiponenfi. In humaniori literatura æquavit optimos sui temporis. Ter Conimbricæ dixit è suggesto coram Academicis de laudibus S. Elisabethæ Regina. Expulso de Societate Martino Soario Magistro Philosophiæ Conimbricæ suscepit Abreus idem magisterium, discipulum habuit Alexandrum filium Ducis Brigantini. Illic egit scripturæ sacræ Professore. Cum plausu auditus è suggesto sacro. Rexit Collegia Ulyssiponenfe, Eborenfe, Conimbricenfes, Domum Professam, postremò universam Provinciam. Nec subditus, nec Superior consuluit suis commodis, nec admittit in victu, aut vestitu aliquid singulare. Charum DEO, & hominibus fecerunt mansuetudo, benignitas, & charitas. Nominavit Vicarium Provinciale Ven. P. Antonium Malcarenium.

Obeunt PP.
Melchior
Teixeira, &
Emmanuel
Secus.

2. Alii duo sacerdotes ibidem extremum efflârunt spiritum. Augusti die tertiâ P. Melchior Teixeira natus in insula S. Mariæ. Agebat Procuratorem Carcerum. Charitas & patientia, quales id munus poscit, in eo fuisse. Reliquum tempus post exacta munia vel impendit audiendo pœnitentes, vel commentatione rerum divinarum. Gaudebat gradu Coadjutoris spiritualis. Vigesima primâ Octobris P. Emmanuel Secus quinquagenario major, sacris missionibus peragendis totus deditus: in id munus habuit singulares dotes. Comparabat se ad obeundam Septæ in Africa missionem, cum mors hæc meditantem intercepti. Natus erat Covilani.

Professâd
Indiam.

3. Unus & quadraginta ad Indiam solverunt diversis navibus impositi. Prætoriam vexit Michaëlem Noronium Proregem: eam conscendit noster Apollinaris Almeida Niceensis Episcopus, qui passus martyrium in Æthiopia. Ex dicto numero erant 24. Lusitani, cæteri diversarum nationum. Redibat in Japoniam Ven. P. Sebastianus Vieira glorioso martyrio subinde illustratus. Obiit tres sacerdotes, Antonius Vivas, Didacus Vivas, & Scipio Consulinus. In morbis, qui vexârunt omnes, plurimum nostrorum illuxit charitas, cumprimis Domini Episcopi; nec enim in auxilio miseris ferendo dissimilem se diligentissimis præstitit. Vigesima primâ Octobris tenuit prætoriam Goanum portum.

Professâ in
Angolam, &
Caput viride.

4. Ad Angolam missi sacerdotes quatuor, Antonius Almeida, Petrus Tavarus, Lusitani; Lactantius Leonardus Italus, & Nicolaus Fanalius Belga: quibus additi duo Coadjutores Antonius Franciscus, ac Petrus Lopius. Ad Rebedentiam Capitis viridis concessit Visitator P. Sebastianus Araujus cum socio P. Antonio Valæo.

Novus Pro-
vinctialis.
Obeunt tres
tirones.

5. Demortuo Provinciali successit Ven. P. Didacus Monteirus. Morbis vexata domus tironum. Nonnulli de mediò tublati. Octobris 14. Emmanuel Alvarus tiro sacerdos magnæ virtutis. Cum offerretur ipsi si vellet, iter ad auram patriam, respondit, se vitam posthabere Societati. Ibidem 19. Decembris phthisi conficitur Franciscus Rodericus: interrogatus, si quid cuperet? Cupio, inquit, dissolvi, & esse cum Christo. Vigesima secundâ Julii rapuit præmatura mors Petrum Delgadum scholasticum Alvitensem, qui hoc anno se tradiderat Societati. A teneris vixit deditus studio virtutum, & singulari erga B. Ma.

B. Matrem affectui. Existimatum ante mortem ab ipso conspectam Virginem, ab ea prædictam obitus diem.

6. Conimbricæ de vivorum statione decessit penè octogenarius 27. Decembris P. Petrus Gonçalvius Coadjutor spiritualis. Solidæ virtutes optimum virum & juvenem, & senem condecorarunt. Plurimis annis procuravit bona Collegii summâ integritate. Illius pudicitia ab effronti muliere tentata est, sed repulit generosè lenocinium. Nullis minis absterri potuit, quò minus prosequeretur in litibus jus Collegii. Ob iudicii maturum pondus sæpe factus est Collegii Consultor. Orationi impendebat longum tempus.

7. Nefas est præterire silentio remedium adhibitum presbytero perditissimo. Æstuabat desiderio puellæ speciosæ. Cùm nulla diligentia satis esset explendæ libidini, rogat veneficam, malis artibus sibi redderet obnoxiam puellam. Spondit illa, si sacris operans partem sudarii sui tingat in sacro calice, atque ad se ferat: eo sudario præsentissimum se veneficium temperaturam. Obsequitur hominum impurisissimus, ad aram faciens extremâ sudarii parte tangit sacras vini species: ecce tibi! sudarium repente apparet sanguineum: ab eo in linteum sacrum (Corporale vocamus) cecidère quinque sanguinis guttæ, tanquam renovarentur eo maleficio quinque Dominicæ plagæ. Sudarium, ut tegatur scelus, involvit in corporali. Finito sacro involucrium fert in suam domum horrore plenus: iterum, atque iterum lavat, sed non eluitur sanguis: in flammam mittit linteum, momento redacta in cineres. Sub hæc miser in se reversus perpendit non sine lacrymis patrati sceleris magnitudinem. Adit Conimbricense Collegium, aperit Confessario abominationes suas, à quo remedium accipit facti pœnitens, didicitque frænare deinceps libidinis impetus, quos non premere perire est.

8. Perutilis Collegii suburbanæ villæ prope mndam flumen contigit liberalitas Senatûs Conimbricensis. Via publica per mediam villam prope nostrum ædificium patebat usque ad vadum fluminis, ubi adhuc vocamus portum. Illac populus transibat. Non erat liberum villam omnem muro circumdare. Concessit Senatus, ut mutaretur via, quæ nunc porrigitur ante ostium villæ, potuitque cingi, ac defendi muro.

9. Accrevit cultus SS. Ignatii & Xaverii in oppido *Linhares* diœcesis Conimbricensis. Jussit Parochus fieri Divorum simulacra, locata sunt in templo magnâ solemnitate. Misit Conimbricensis Rector aliquot eorum Sanctorum reliquias, quæ per oppidum circumlatæ solemnissimâ pompâ, servatæq; in templo. Deinde cœperunt divi Indigetes eorum opem implorantibus patrocinari.

10. Eboræ vitam proflavit Bartholomæus Laurentius Coadjutor Transmontanus septuagenario major, Societatis anno quinquagesimo tertio. Plures annos Eboresi Academiae fuit à secretis. Quotidie septem horas illi commercium cum DEO. Notissima erat illius charitas adversus ægros, & adjuvando cæteros socios coadjutores in officiis domesticis. Diebus, quibus nostri in villam ibant ad laxandum animum, ipse speciales corpori vexationes infligebat, dicens, illum diem esse vacationis animæ suæ. Festo Virginis in Cœlum assumptæ mori petiit, & impetravit. Vitam edidi inter tirones Ulyssiponenses.

11. Unus è nostris Eboresibus urbem exhilaravit conversione. Judæi Legis Magistri. Hic tinctus baptismo, didicerat Judaicas cæremonias discurrens per synagogas Italas & Gallicas. In Lusitaniam eas docturus veniebat. Comprehenfus ab Inquisitoribus, atque in vincula coniectus. Non semel nostri hominem allocuti, ut errores suos detestaretur, actum egerunt. Quamvis convictus rationum pondere, non exuebat insaniam. Igitur damnatur ad flammam vivus comburendus. Aiebat stultus venturum Moysem, ut suum discipulum eriperet morti. Rapiatur ad supplicium transverso in ore ligno, ne blasphemias in Christum effutire posset. Alligatus jam erat super lignorum struem, ignis applicitus; populus in eum jacit lapides; ictus unus felicior decutit lignum ori transversum. Protinus exclamavit, Christianum se mori velle.

Extin-

Moriur P.
Petrus Goa-
salvius.

Scelus enor-
me.

Commodum
villæ Conim-
bricensis.

Cultus SS.
Ignatii, &
Xaverii.

Moriur Bar-
tholomæus
Laurentius.

Conversio
Judæi.

moliretur. Sic omnes effugerunt perniciem. Per id tempus adversus Regem meditata conspiratio: primi ejus indices fuerunt Sodales Congregationum, qui recusabant esse participes tam noxii consilii. Quinquaginta de conjuratis subdidere cervices carnificis ferro: unicus de sodalibus inter eos perivit. Sed animus Regis sic erat imbutus Clericorum suasionibus, ut tot experimentis fidelitatem probantibus non adhiberet fidem.

17. Mense Septembri P. Eduardus Vasæus novus miseri Collegii Rector cum Sebastiano Gonsalvio Coadjutore pervenit in eam urbem. Si Patris adventum Rex gratum simulans jussit, ut rursus instaurarentur Sodalitatum exercitia. Paulò post acceptis de Loanda litteris contra Societatem scriptis denuo ejus animus Euripo mobilius avertitur. Illud eveniebat providentis DEI singulare argumentum, quòd, quanquam foveret Rex animos Patribus infensos, sæpe miserit munera, ceram pro templo, & pro sumptu Collegii pecuniam. Scripsit, per quietem sibi objectam fuisse personam ignotam, quæ monuerat, Patribus succurreret illis elemosynis. Adjecit relictum suavem odorem in cubiculo, & se vehementer cupere, quæ illa fuerit persona, cognoscere. Inter hanc rerum varietatem ex lætis semper tristitia expectantes ob nationis & Regis mobilitatem annum præsentem in eo Collegio transigimus.

Annus 1630. Soc. 91.

1. Insula Michaëlenfis obnoxia terræ motibus & incendiis secundâ die Septembris decimâ noctis hora Cœlo sereno metuendùm tota contremuit, continuatis terræ motibus usque ad horam secundam post noctis dimidium: in ea regione, quam Furnas dicunt, erupit ignis de visceribus montis, & instar præcipitis fluminis decurrit in mare, quæque obvia redigens in cineres. Præter infantes dicuntur igne consumpta hominum ducenta capita. Vastati nonnulli pagi. Mirandum fuit, quòd in uno ex his pagis templo dejecto, manserit illa sacra pyxis cum Eucharistia, & simulacrum pueri JESU.

Eruptio ignis
in insula Michaëlenfi.

2. In urbe Ponta delgada, ubi est Collegium Societatis, ita horrore percussi omnes, ut crederent solvi mundi machinam. Triduo dies ipsa tam obscura fuit, atque nox densa propter nubem opacam ex cinere ortam, quem in altum ventus extulerat. Quamvis decidens alibi sepelierit proceras arbores, in urbe solum texit superficiem terræ. Nostri per eos dies nocte, dièque aures confitentibus commodarunt. Instituta ad templa diversa supplicationes, ut placaretur Numen. Catini cinere pleni pro mensa positi, ut capiendum cibum præfens calamitas ejusmodi conspectu obortis lacrymis conspergeret.

3. Longo & periculoso itinere ad Indos excurrerunt septem supra viginti, unus Gallus, ceteri Lusitani, sacerdotes tredecim: præerat omnibus P. Antonius Rodericius Arrayolensis. Et si hoc, & superiore anno tot operarios vineæ Indicæ concesserit Provincia Lusitana; tamen DEus Opt. Max. qui voluit eam tanquam nobile Indicarum Missionum Seminarium, vires suffecit, quibus par sit suis oneribus, & alienis.

Profecti ad
Indiam.

4. Ideo fors etiam Aprili mense tirones sunt restituti Collegiis Conimbricensi, & Eborensi. Regebat Provinciam Ven. P. Didacus Monteirus, quo nullus fuit in hac provincia ad tirones educandos præstantior. Pluribus annis Conimbricæ, pluribus Ulyssipone id egerat magisterium. Eum docuerat experientia, quàm parùm utile foret instruere simul tantum numerum, spectato more nostro, & geniis nationis Lusitanæ. Permovebant solidæ rationes Patrem nostrum Mutium Generalem, ut assentiretur divisioni tironum; sed id futurum sexennio, ut caperetur experimentum, quænam æducatio contingeret magis ex voto. Docuit semper dies ipsa nihil aliud convenire nostrorum tironum educationi. Quippe propter ultramarinas missiones & provincias, quas hæc nostra

Incipiunt Novitatus Conimbricæ, & Eboræ.

Antonius Franco.

Kk

susten-